Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kümnes koda)

20. juuli 2017 *

Eelotsusetaotlus – Ebaausad kaubandustavad – Direktiiv 2005/29/EÜ – Kohaldamisala – Inkassofirma – Tarbijakrediit – Nõude loovutamine – Äriühingu ja võlgniku vahelise õigussuhte laad – Artikli 2 punkt c – Mõiste „toode“ – Sissenõudmistoimingud, mis viiakse läbi samal ajal kohtutäituri toimingutega“

Kohtuasjas C-357/16,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Lietuvos vyriausiasis administracinis teismase (kõrgeim halduskohus, Leedu) 20. juuni 2016. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 28. juunil 2016, menetluses

UAB „Gelvora“

versus

Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba,

EUROOPA KOHUS (kümnes koda),

koosseisus: koja president M. Berger, kohtunikud A. Borg Barthet (ettekandja) ja E. Levits,

kohtujurist: E. Tanchev,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Leedu valitsus, esindajad: D. Kriaučiūnas, A. Mikočiūnienė ja G. Taluntytė,

– Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* B. Tidore,

– Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,

– Euroopa Komisjon, esindajad: G. Goddin ja A. Steiblytė,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada asi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: leedu.

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (edaspidi „ebaausate kaubandustavade direktiiv“) (ELT 2005, L 149, lk 22).

2 Taotlus on esitatud „Gelvora“ UAB ja Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba (Leedu tarbijakaitseamet, edaspidi „tarbijakaitseamet“) vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab viimati nimetatud asutuse otsust karistada seda äriühingut ebaausate kaubandustavade järgimise tõttu.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Ebaausate kaubandustavade direktiivi põhjenduses 13 on märgitud:

„Ühenduse eesmärkide saavutamiseks siseturu tõkete eemaldamise kaudu tuleb liikmesriikide kehtivad, üksteisest erinevad üldklauslid ja õiguslikud printsiibid asendada. Käesoleva direktiiviga kehtestatud ühtne üldine keeld hõlmab seetõttu tarbijate majanduskäitumist moonutavaid kaubandustavasid. Tarbijate usalduse suurendamiseks tuleks nimetatud üldist keeldu kohaldada võrdselt nii väljaspool ettevõtja ja tarbija vahelist lepingulist suhet järgitavate ebaausate kaubandustavade suhtes kui pärast lepingu sõlmimist ja lepingu täitmise ajal järgitavate ebaausate kaubandustavade suhtes. Üldist keeldu täpsustatakse eeskirjadega enimlevinud kahte tüüpi kaubandustavade kohta, nimelt eksitavate kaubandustavade ja agressiivsete kaubandustavade kohta.“

4 Selle direktiivi artikkel 2 sätestab:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

c) toode – kaubad või teenused, sealhulgas kinnisvara ning õigused ja kohustused;

d) ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud kaubandustavad (edaspidi ka kaubandustavad) – ettevõtjapoolne tegevus, tegevusetus, teguviis või esitusviis, kommertsteadaanne, sealhulgas reklaam ja turustamine, mis on otseselt seotud toote reklaamimise, müügi või tarnimisega tarbijatele;

[…]“

5 Nimetatud direktiivi artikli 3 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Käesolevat direktiivi kohaldatakse artiklis 5 sätestatud ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausate kaubandustavade suhtes enne ja pärast tootega seonduva äritehingu sõlmimist ja selle ajal.“

Leedu õigus

6 Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymas (Leedu Vabariigi 21. detsembri 2007. aasta seadus, mis käsitleb tarbijate suhtes ebaausate kaubandustavade keelamist) on seadus, millega võeti siseriiklikku õigusse üle ebaausate kaubandustavade direktiiv.

7 Selle seaduse artikli 2 punkt 8 määratleb mõiste „toode“ ning artikli 3 lõige 1 ja lõike 2 punkt 1 näevad esiteks ette ebaausate kaubandustavade keelamise ja teiseks tingimused, mille puhul loetakse kaubandustavad ebaausaks.

8 Sama seaduse artikli 5 lõike 1 punktis 4 on määratletud eksitav tegevus kui valeteabe andmine või niisuguse teabe andmine, mis võib eksitada keskmist tarbijat seoses toote hinna, hinna arvutamise viisi või konkreetse hinnaeelisega.

9 Tarbijate suhtes ebaausate kaubandustavade keelamist reguleeriva seaduse artikli 6 lõike 1 punkt 1 sätestab, et toimingud loetakse eksitavaks tegevusetuseks, kui need panevad või tõenäoliselt panevad tarbija tegema kaubandusotsust, mida ta muul juhul ei oleks teinud, ja jätavad välja olulise teabe, mida keskmine tarbija vajab teadliku tehinguotsuse tegemiseks. Selle seaduse artikli 6 lõike 3 punkt 3 sätestab, et ostukutse puhul loetakse oluliseks teabeks toote hind.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

10 Gelvora on eraõiguslik inkassofirma, mis sõlmis pankadega nõuete loovutamise lepingud, mille kohaselt ta omandas nõudeid loovutavate pankade ja tarbijate vahel sõlmitud tarbijakrediidilepingutest tulenevad nõudeõigused. Nendele lepingutele tuginedes algatas Gelvora võlgnike vastu sissenõudmismenetluse, mis teatud juhtudel toimus samal ajal kohtutäituritepoolse sundtäitmismenetlustega, mis põhinesid jõustunud kohtuotsustel.

11 Nimetatud menetluse raames esitasid neli tarbijat tarbijakaitseametile Gelvora peale kaebuse. Viimane leidis, et Gelvora on rikkunud ebaausate kaubandustavade keelamist käsitlevaid õigusnorme.

12 Tarbijakaitseamet leidis, et Gelvora kaubandustavad rikuvad tarbijate suhtes ebaausate kaubandustavade keelamist käsitleva seaduse artikli 3 lõiget 1 ning määras talle rahatrahvi 3475,44 eurot.

13 Gelvora esitas Vilniaus apygardos administracinis teismasele (Vilniuse ringkonna halduskohus, Leedu) tarbijakaitseameti otsuse tühistamise nõudes kaebuse.

14 Nimetatud kohus jättis selle kaebuse 18. mai 2015. aasta otsusega põhjendamatuse tõttu rahuldamata.

15 Ta märkis muu hulgas, et võlgnike ja Gelvora vahel oli tarbijasuhe, ning luges äriühingu ettevõtjaks, kes müüb tarbijatele toodet või teenust, nimelt võlahaldusteenust.

16 Gelvora esitas nimetatud otsuse peale apellatsioonkaebuse Lietuvos vyriausiasis administracinis teismasele (kõrgeim halduskohus, Leedu), kes leidis, et menetlusse võetud vaidluse lahendus sõltub ebaausate kaubandustavade direktiivi tõlgendamisest.

17 Neil asjaoludel otsustas Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (kõrgeim halduskohus, Leedu) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [ebaausate kaubandustavade] direktiivi kohaldamisalasse kuulub nõuete loovutamise lepinguga võla nõudeõiguse omandanud äriühingu õigussuhe füüsilise isikuga, kelle võlgnevus tekkis tarbijakrediidilepingust, kui see äriühing teeb toiminguid võla sissenõudmiseks?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav: kas mõiste „toode“ [ebaausate kaubandustavade] direktiivi artikli 2 punkti c tähenduses hõlmab toiminguid, mida tehakse nõuete loovutamise lepinguga omandatud võla nõudeõiguse teostamisel seoses võlgade sissenõudmisega füüsiliselt isikult, kelle võlgnevus tekkis algse võlausaldajaga sõlmitud tarbijakrediidilepingust?

3. Kas [ebaausate kaubandustavade] direktiivi kohaldamisalasse kuulub nõuete loovutamise lepinguga võla nõudeõiguse omandanud äriühingu õigussuhe füüsilise isikuga, kelle võlgnevus tekkis tarbijakrediidilepingust ning on juba tuvastatud jõustunud kohtuotsusega, mis on antud kohtutäiturile täitmiseks, kui ka see äriühing teeb samaaegselt toiminguid võla sissenõudmiseks?

4. Kui vastus kolmandale küsimusele on jaatav: kas mõiste „toode“ [ebaausate kaubandustavade] direktiivi artikli 2 punkti c tähenduses hõlmab toiminguid, mida tehakse nõuete loovutamise lepinguga omandatud võla nõudeõiguse teostamisel seoses võlgade sissenõudmisega füüsiliselt isikult, kelle võlgnevus tekkis algse võlausaldajaga sõlmitud tarbijakrediidilepingust ning on juba tuvastatud jõustunud kohtuotsusega, mis on antud kohtutäiturile täitmiseks?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub nende nelja küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, selgitada sisuliselt, kas eraõigusliku inkassofirma ja tarbijakrediidilepingut mittetäitva võlgniku, kelle võlg on loovutatud nimetatud äriühingule, vaheline õigussuhe kuulub ebaausate kaubandustavade direktiivi kohaldamisalasse ja kui kuulub, siis kas toimingud, mida see äriühing teeb võla sissenõudmiseks, kuuluvad mõiste „toode“ alla nimetatud direktiivi artikli 2 punkti c tähenduses. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib seejärel, kas vastus on sama juhul, kui võla olemasolu on tuvastatud kohtuotsusega ja kui see kohtuotsus on saadetud kohtutäiturile täitmiseks.

19 Kõigepealt tuleb seoses küsimusega, kas võla sissenõudmine võib kuuluda ebaausate kaubandustavade direktiivi kohaldamisalasse, esiteks meenutada, et selle direktiivi artikli 2 punkt d määratleb mõiste „kaubandustavad“ eriti üldises sõnastuses kui „ettevõtjapoolne tegevus, tegevusetus, teguviis või esitusviis, kommertsteadaanne, sealhulgas reklaam ja turustamine, mis on otseselt seotud toote reklaamimise, müügi või tarnimisega tarbijatele“ (kohtuotsus, 19.9.2013, CHS Tour Services, C-435/11, EU:C:2013:574, punkt 27).

20 Teiseks, ebaausate kaubandustavade direktiivi artikli 3 lõike 1 alusel koostoimes direktiivi põhjendusega 13 kohaldatakse seda direktiivi nii enne kui ka pärast lepingu sõlmimist ka väljaspool lepingulist suhet ettevõtja järgitavate ebaausate kaubandustavade suhtes või lepingu täitmise ajal järgitavate ebaausate kaubandustavade suhtes.

21 Seega hõlmab mõiste „otseselt seotud toote müügiga“ kõiki toiminguid, mida tehakse mitte üksnes lepingu sõlmimisega, vaid ka selle täitmisega seoses, ning eelkõige neid, mida tehakse toote eest tasu saamiseks.

22 Antud juhul nähtub eelotsusetaotlusest, et Gelvorale loovutatud nõuete aluseks on teenuste osutamine, nimelt krediidi andmine, mis tuleb maksetähtpäevadel koos varem kokku lepitud intressiga tagasi maksta.

23 Järelikult võib selliseid võla sissenõudmisega seotud toiminguid nagu põhikohtuasjas käsitada „tootena“ ebaausate kaubandustavade direktiivi artikli 2 punkti c tähenduses.

24 Sellist järeldust ei sea kahtluse alla ka asjaolu, millele on viidatud teises ja kolmandas eelotsuse küsimuses, nimelt et sissenõudmise toiminguid on teinud juriidiline isik, kes on omandanud nõudeõiguse tarbija suhtes pärast seda, kui algne võlausaldaja on selle õiguse loovutanud, ning kes tegutseb tarbija suhtes ettevõtjana.

25 Kuigi selline inkassofirma nagu Gelvora ei osuta tarbijale tarbijakrediiditeenust kui sellist, kuulub tema tegevus, s.o talle loovutatud võlgade sissenõudmine sellegipoolest „kaubandustavade“ hulka, mis võivad ebaausate kaubandustavade direktiivi tähenduses olla ebaausad siis, kui tema tehtavad toimingud võivad mõjutada tarbija käitumist toote eest maksmisel.

26 Selles kontekstis on komisjon oma 25. mai 2016. aasta töödokumendis „Suunised direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ebaausaid kaubandustavasid, rakendamiseks/kohaldamiseks“ [SWD(2016) 163 final] märkinud, et võla sissenõudmise toiminguid tuleb käsitada müügijärgsete kaubandustavadena. Lisaks tuleneb selles dokumendis komisjoni osutatud näidetest, et teatud hulk liikmesriigi kohtuid on arvamusel, et inkassofirmade tegevus kuulub selle direktiivi kohaldamisalasse.

27 Esiteks võivad tarbija võla sissenõudmise tingimused olla küllalt kaalukad, kuna võivad otsustavalt mõjutada tarbija otsust taotleda krediiti, eriti siis, kui sissenõudmiseks tehtavad toimingud leiavad aset sellises vormis nagu põhikohtuasjas.

28 Teiseks, kui nõuete loovutamise korral jätta krediidi tagasimaksmise tehingutele ebaausate kaubandustavade direktiiv kohaldamata, võiks see muuta küsitavaks tarbijatele direktiiviga ette nähtud kaitse kasuliku mõju, kuna ettevõtjad võiksid olla huvitatud sissenõudmise etapi eraldamisest selleks, et antud direktiivi kaitsvad sätted neile ei laieneks.

29 Samal põhjusel ei mõjuta antavat vastust kuidagi asjaolu, et võlg on kohtuotsusega tunnistatud sissenõutavaks ning et inkassofirma teeb täitemenetlusega samal ajal iseseisvaid sissenõudmistoiminguid.

30 Lisaks asjaolule, et selliste toimingute tegemine samal ajal ametliku täitemenetlusega kohtutäituri kaudu võib võlgniku viia eksiteele selles suhtes, millist menetlust tema suhtes rakendatakse, nõuab ebaausate kaubandustavade direktiiviga tarbijale tagatud kaitse kasulik mõju, et ettevõtjale, kes on otsustanud võla sissenõudmise eesmärgil tegutseda iseseisvalt, kohaldatakse selle direktiivi sätteid nende toimingute suhtes, mida ta teeb samal ajal sundtäitmise menetlusega ise.

31 Neid kaalutlusi arvesse võttes tuleb ebaausate kaubandustavade direktiivi tõlgendada nii, et inkassofirma ja tarbijakrediidilepingut mittetäitva võlgniku, kelle võlg on loovutatud nimetatud äriühingule, vaheline õigussuhe kuulub selle direktiivi kohaldamisalasse. Mõiste „toode“ nimetatud direktiivi artikli 2 punkti c tähenduses hõlmab toiminguid, mida selline äriühing teeb võla sissenõudmiseks. Selles osas ei oma tähtsust asjaolu, kas võlg on tuvastatud kohtuotsusega ning kas see kohtuotsus on saadetud kohtutäiturile täitmiseks.

Kohtukulud

32 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kümnes koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ebaausate kaubandustavade direktiiv), tuleb tõlgendada nii, et inkassofirma ja tarbijakrediidilepingut mittetäitva võlgniku, kelle võlg on loovutatud nimetatud äriühingule, vaheline õigussuhe kuulub selle direktiivi kohaldamisalasse. Mõiste „toode“ nimetatud direktiivi

artikli 2 punkti c tähenduses hõlmab toiminguid, mida selline äriühing teeb võla sissenõudmiseks. Selles osas ei oma tähtsust asjaolu, kas võlg on tuvastatud kohtuotsusega ning kas see kohtuotsus on saadetud kohtutäiturile täitmiseks.

Allkirjad